Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 183. TWO SECTIONS (SECTION 1) JERSEY CITY and NEW YORK, СУБОТА, 29-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 183. VOL. LXI.

УРЯД ЗАПОВІДАЄ ЗБАЛЯНСУВАННЯ БЮДЖЕТУ

Вашингтон. — Секретар скарбниці Джордж М. Гомфрі, відкриваючи вчора пресову конференцію, заявив, що він має „добру вістку" й опислав повідомив, що З'єднені Держави досягнули „сенсаційного зворотного пункту в напрямку збалянсованого бюджету". Гомфрі заявив, що згідно з теперішними обрахунками й передбачуваннями, уряд видасть в цьому бюджетовому році 2,000,000,000 долярів менше, ніж це передбачувано ще в травні ц. р. Секретар скарбниці вважає, що ці ощадності будуть переведені у висліді заклику й доручення президента Айзенгавера, щоб голови поодиноких департаментів і урядових агенцій до мінімуму обмежили видатки очолюваних ними департаментів. Стверджуючи, що економічність в урядових видатках перевищує всі надії, секретар Гомфрі все ж таки перестерігав перед всілякими можливими „непередбаченими випадками", які могли б вимагати збільшення урядових видатків. До таких „непередбачених випадків" зараховує Гомфрі „розвиток закордонних" та всілякі вимоги всередині країни. Перші передбачення видатків в новому бюджетовому році уряд пробив 25-го травня, встановлюючи їх на суму 74,000,000,000 долярів. Вчора Гофрі „з гордістю" заявив, що ці видатки будуть зменшені на 2,000,000,000 долярів. Згідно з новими підрахунками видатки цьому бюджетовому році виноситимуть 72,100,000,000 долярів, на покриття яких уряд одержить з податків 68,300,000,000 долярів, отже дефіцит зменшиться до 3,800,000,000 долярів, а загальна національна заборгованість становитиме 271,100,000,000 долярів. Теперішня межа національної заборгованости, встановлена Конгресом, виносить 275,000,000,000 дол., бо Конгрес відкинув домагання уряду, щоб ту межу поширити до 290,000,000,000 дол. Згідно з теперішнім „ощадностевим" станом, уряд мав би право заборгуватись ще тільки на 2,500,000,000 долярів, що Гомфрі вважає за занадто малу суму на випадок національної загрози. Секретар скарбниці натякнув, що на найближчій сесії Конгресу уряд знову домагатиметься признання йому права на збільшення національної заборгованости на дальших 15,000,000,000 долярів, але рівночасно висловив надію, що господарство уряду до кінця теперішнього календарного року пощастить повести без потреби скликання надзвичайної сесії Конгресу для ухвалення урядові додаткових прав на заборгованість.

Дирекція Інформаційної Агенції ЗДА звільняє 2,000 службовиків

Вашингтон. — Недавно незалежна від державного департаменту Дирекція Інформаційної Агенції ЗДА подала до відома, що звільняє зі служби 2,000 службовиків, тобто майже четвертину своїх співробітників. Її директор Теодор С. Стрейберт обіцяє, що збільшена концентрація праці цієї агенції при менших видатках не буде менш продуктивною, як було досі. Вирішено, що цю інституцію зменшено з 105 мільйонів до 75 мільйонів і внаслідок цього треба зменшити число службовиків з 8,200 до 6,200. З тих звільнених службовиків 1,300 належить до працівників закордоном, 300 американців, що працюють в закордонних станицях, 200 в Вашингтоні та 270 в Ню Йорку, з яких 200 працюють в „Голосі Америки", а 70 в іншому відділі. „Голос Америки", казав директор Стрейберт, буде подавати новини та політичні коментарі, якими бориться з всякими перекрученнями та фальшивими твердженнями, що надходять за залізну куртину. Бюджет „Голосу Америки" зредуковано з пропонованих 22,427,000 долярів до 16,000,000. Він досі надавав свої авдиції в 41 мові, а тепер надаватиме тільки в 34-ох. Скасовано передачі в мовах: урду, гінді, азербайджанській, татарській, фінській і сватов. Авдиції „Голосу Америки" зредуковано з 8,000 слів денно до 6,000, а число днів авдиціями з шістьох до п'яти тижнево.

Поліпшення їзди нюйоркськими підземками

Ню Йорк, Н. Й. — Дирекція Нюйоркського Транспорту вирішила поліпшити умовини їзди підземними лініями ,щоб не допустити до великих натовпів під час виїзду до праці та повороту з неї. В тій цілі збільшать число вагонів деяких поїздів з десяти до одинадцяти, і з семи до восьми. Ці поліпшення будуть запроваджені на лініях підземок ІНД і ІРТ, головно в Квінсі і Бронксі. Збільшення числа вагонів у Бронксі дозволить зредукувати лінію надземки, що йде вздовж Третьої авеню. В Квінсі треба було збільшити число вагонів у зв'язку з тим, що там в останніх роках значно зросла кількість населення. Щоб можна було збільшити число вагонів з 10 до 11, — треба було видовжити платформи деяких станцій, що коштувало 400,000 долярів.

В АМЕРИЦІ

● **Біля Шікаго** зударились у повітрі два літаки. Самі апарати дізнали пошкоджень, проте ані один з 57 пасажирів не постраждав.

● **У Клівленді** розпочався страйк на гумових фабриках Файрстон. Страйкує 24,000 працівників.

● **Меріон Герт**, 61-річна спортсменка, що мешкає в Ню Йорку перелетіла в одномоторному літаку через Атлантійський океан. Перелет тривав 13 з половиною годин і відбувся без приземлення. Товаришив їй у подорожі літун Вейн Веттерфельд. Відлетівши з летовища Торбей, вони приземлились на ірляндському летовищі Шенон.

● **В одному з міст Ґватемалі** відбулися криваві вуличні сутички. Юрба напала на комуністів, які хотіли відбути свої збори. Нараховується багато ранених.

● **21 школа зубних гігієністів** приготовлятиме помічників для праці в дентистичних кабінетах. По скінченні шкіл, гігієністки матимуть більші кваліфікації, як дотеперішні асистенти при дентистах.

● **Найбільше за числом населення місто** в Бразилії — Сао Пауло, що нараховує 2,609,600 осіб. Столиця країни, Ріо де Жанейро, має на одну особу менше.

● **Республіканський сенатор** з Ню Йорку Ірвінґ М. Айвес, взиває свою партію, щоб підтримала президента Айзенгавера в здійснюванні його програми, бо інакше пошкодована буде вся країна.

● **Совєтський уряд відкинув** другу ноту ЗДА в справі зістрілення американського літака над Японським морем.

● **Стенлі Р. МекКормік** залишив маєток вартости 35 мільйонів долярів. Він помер у віці 72 років.

● **Управа Ветеранів ЗДА** звільняє з праці 1,000 урядовців із своєї забезпеченевої дивізії. Звільнення дійсні з 16 жовтня ц. р.

● **Лікарські кола** остерігають громадянство, щоб воно не надто вірило в успішність щеплення проти дитячого паралічу (полію) гамма глобуліною.

● **Губернатор стейту Огайо** Френк Дж. Лоші заперечив поголоски, що його мав би іменувати сенатором на місце покійного сенатора Тефта. „Тільки Лоші знає, хто буде новим сенатором," сказав губернатор.

Ефбі Ай арештувало двох головних комуністів

Вашингтон. — Директор Федерального Бюра Інвестигацій Едгар Гувер подав до відома, що агентам цього бюра вдалося арештувати двох головних комуністичних провідників, яких ще 1949 року засудили були за те, що намагалися силою змінити владу в ЗДА. Ці два комуністи — це 38-річний Роберт Дж. Томпсон та 38-річний Сідні Стейнберг. Вони скривалися в горах Сієрра на висоті 8,000 стіп. ФБІ одночасно арештувало двох чоловіків і одну жінку за те, що вони помагали скриватися цим комуністам. Між цими арештованими находяться: Карл Едвін Расі, провідник комуністичної партії в Міннесоті, Семюел І. Колеман, урядовець комуністичної партії в Ню Йорку.

АМЕРИКА Й БРИТАНІЯ — „ЗА"; СОВЄТИ — „ПРОТИ"

Совєтський представник Андрей Вишинський (зправа) поправляє окуляри, як американський представник Генрі Кебот Лодж (зліва) та британський представник сер Гледвин Джеб (посередині) голосують в Політичному Комітеті ОН в справі корейської мирової конференції.

СЕНАТОР ВАЙЛІ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ЗАВОРУШЕНЬ У СОВЄТАХ

Вашингтон. — Сенатор Александер Вайлі, що очолює Комісію Закордонних Справ, заявив, що вістки з-за залізної заслони виявляють велике незадоволення населення СССР і сателітських країн, що може скінчитися внутрішнім переворотом. Свої твердження сенатор спирав на вислідах студій проведених в Конгресовій бібліотеці під керівництвом д-ра Сергіюса Якобсена, які виявили положення в Совєтах за останні два роки. На підставі доконаних студій, можна було опублікувати документальний огляд, що охоплює 92 сторінки і має багато бібліографічних відсилачів. У справоздані стверджується, що, окрім зростаючого неспокою в сателітних державах, в самому Совєтському Союзі існують широкі верстви населення, які не можуть бути задоволені з теперішнього устрою і чекають на хвилину його повалення. Серед незадоволених, справоздання насамперед згадує групи молоді та релігійні громади. Незадоволення помітне також серед кіл совєтської інтелігенції і жінок, особливо серед тих останніх, які змушені в СССР виконувати тяжку працю, яку можуть подолати лише чоловіки. Обурені совєтським ладом і працівники т. зв. вільних професій, які в дійсності ніякої волі не мають і працюють примусово, без захисту з боку профспілок. Тисячі й мільйони робітників в примусових таборах праці теж є безсумнівними ворогами совєтського уряду, — до цього треба долучити їхні родини, від яких їх насильно відірвано. Всі вони чекають змін, які можуть їх звільнити. Це саме настанова поміщається й серед працівників колгоспів та навіть в совєтській армії. Небезпеку для совєтів творять й меншини. Як стверджує справоздання, прибоїщина цим меншинам автономія в дійсності виявилась мітом. У вступі до справоздання, сенатор Вайлі заявляє, що головним ворогом „російського народу" є його тоталітарний уряд, а союзники вільний світ і що кривавії чистки, які доконує совєтський уряд, не стримають незадоволення населення.

Генеральний прокуратор проти Гільдії Правників

Бостон, Масс. — Генеральний прокурор ЗДА Герберт Бравнел у своїй промові на зборах Товариства Американських Адвокатів гостро виступив проти Крайової Гільдії Правників, заявивши, що візьме її на листу підривних організацій. Бравнел твердив, що ця Гільдія від 1946 року стала рупором комуністичної партії. „Тепер, говорив Бравнел, злочинні елементи конспіративно організовуються, щоб мати більшу силу і більше фінансів". Гільдія Правників майже в усіх виступах займала прокомуністичне становище, крім таких випадків, коли її симпатії до комуністичної симпатії були б надто очевидні. Гільдія Правників мала мати десять днів часу, щоб внести своє вияснення, чому вона не мала б бути на листі підривних організацій. Бравнел заповів, що він рішуче виступатиме проти організованих злочинців у таких ділянках, як незаконна гра, надуживання при одержуванні громадянських паперів уродженцями чужих країн та злочином при плаченні податків. Він заявив що число злочинців зросло з 1,500,000 річно до 2,000,000 в 1952 році, і з ними треба гостріше боротися. Крайова Гільдія Правників, до якої належить коло 2,000 осіб, і управа якої міститься в Ню Йорку, заперечила твердження генерального прокура і заповіла, що вона всіми силами боротиметься проти того, щоб її вписували на листу підривних організацій.

Притягнення до відповідальности за затруднення малолітніх

Ню Йорк. — Розпочато слідство в справі законтрактування на працю малолітніх хлопців. Хлопців найнято до праці при збиранні овочів і ярини на фармах приблизно за п'ятдесят миль на південь від Рочестеру, але ті хлопці на це не мали дозволу. Обвинувачений Келлі признався, що він найняв хлопців нижче від 14 років життя і ствердив, що не знав на приписи про працю для малолітніх. Як насмеїх, так і хлопці — мурини.

ЗНОВУ КОНЦЕРТ В СОЮЗІВЦІ

Сподіючись, що поворот спеки та заповіджена на кінець цього тижня гарна погода спонукає багатьох нашої громади відвідати Союзівку й скористати з великих можливостей відпочинку й розваги в тій оселі, зокрема з її купального басейну та прогулок в лісистих горах, управління Союзівки подбало, щоб і в цю суботу не обійшлося без традиційної вже культурно-мистецької імпрези. В цю суботу вечорі дасть там знову концерт відома наша естрадова співачка п-ні Галя Хамула, якій на фортепіяні акомпаньюватиме п-ні Ліда Осінчук. Заповіджено теж кілька товариських імпрез. Зменшення звичайного автомобілевого руху на шляхах, які ведуть до Союзівки, вможливлює подорож без більшої витрати часу, а сама дорога прекрасними Ірськими околицями вже сама по собі дає добру нагоду до розваги й відпочинку.

ЗДА ПЕРЕМОГЛИ В ОН В СПРАВІ КОРЕЙСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ІНДІЯ НЕ ДІСТАЛА ПОТРІБНОЇ БІЛЬШОСТИ ГОЛОСІВ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА СОВЄТСЬКІ ПОГРОЗИ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Становище З'єдинених Держав Америки відносно корейської конференції, зокрема американська пропозиція, щоб на конференції було „дві сторони" та щоб по боці Об'єднаних Націй брали участь в тій конференції тільки ті країни, які брали участь у війні проти комуністичної агресії, перемогли вчора під час голосування в Політичному Комітеті Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Піддержувана комуністами пропозиція, щоб до участи в конференції запросити Індію, перепала, бо не здобула потрібної більшости двох третіх голосів. — Прийняті вчора постанови в Політичному Комітеті мають бути ще ратифіковані самою Генеральною Асамблеєю, але з уваги на те, що в Політичному Комітеті заступлені всі країни, які належать до Об'єднаних Націй, можна вже наперед передбачити, що вислід голосування в Генеральній Асамблеї покриватиметься з голосуванням в Комітеті. На користь Індії голосували не тільки всі країни комуністичного бльоку, але й низка інших европейських, азійських та африканських країн, всіх 27. Проти Індії голосували З'єднені Держави Америки, 17 південно-американських країн та Греція, Пакистан і національний Китай. Одинадцять країн здержалось від голосування. Індія, щоб перемогти, потребувала найменше 40 голосів. Вислід голосування в справі Індії та інших пропозицій відносно корейської конференції тим цікавіший, що совєтський представник Андрей Вишинський попереднього дня погрожував, що комуністи можуть збойкотувати конференцію, якщо Об'єднані Нації не приймуть їхніх вимог. Американський представник вчора гостро критикував становище Совєтів. Генрі Кебот Лодж в тій справі говорив: „Якщо комуністична сторона не бажає собі миру, то його не буде. До згоди потрібно двох. Якщо вони не бажають миру, вони можуть його розбити... а відповідальність за те світ поставить там, де вона належить." Вишинський опислав пробував виправдуватися, що своєю попередньою заявою він не думав погрожувати, а тільки попереджував, щоб Об'єднані Нації брали під увагу кожну можливу реакцію комуністів на їхні рішення. Американського представника в його засуді совєтських погроз підтримував представник Британії, дарма що між Британією й Америкою були розходження відносно участи Індії в конференції. В політичному Комітеті відбулося вчора 22 голосування й у їх висліді Комітет в цілості зайняв таке становище, яке підтримували З'єднені Держави. В результаті ухвалених резолюцій, Об'єднані Нації рекомендуватимуть, щоб в конференції взяли участь „дві сторони", себто альянти з одного й комуністи з другого боку, а не, як це пропонували комуністи та деякі інші країни, щоб конференція відбувалася при „круглому столі". Крім того, Комітет ОН рекомендує, щоб з альянтського боку взяли участь в конференції тільки ті країни, які активно обороняли Південну Корею проти комуністичної агресії, себто всі, що післали були до Кореї свої війська. Проте, ОН погоджуються на евентуальну участь в конференції теж Совєтського Союзу, але під тою умовою, що він буде запрошений „другою стороною", себто агресором.

РОСІЯНИ ДОПИТУВАЛИ ПОЛОНЕНИХ В КОРЕЇ АМЕРИКАНЦІВ

Токіо. — Поворотці з комуністичного полону в Кореї оповідають, що альянтських старшин, які дістались в полон ,спершу перевозили до Манджурії, де піддавали допитам, а щойно потім завертали до Північної Кореї до таборів полонених. Сержант Джемс Шарцер із Сен Луіс, що попав у комуністичний полон у грудні 1950 року, перебував спершу в м. Антунґ в Манджурії і лише після багатоденних переслухань перевезли його до табору ч. 3 в Чангсон у Північній Кореї. Він оповів, що його везли разом з 16 іншими американцями через ріку Ялу на північ і примістили в „домі з вишневим садом". Червоні китайці передали його там до рук росіян. В день росіяни переводили допити старшин". Так само інші альянтські поворотці зізнали, що вони бачили за час свого перебування в полоні „білих людей в китайських уніформах", кажучи, що це були росіяни. У 23-му дні виміни полонених комуністи звернули 144 американців, 250 південних корейців, 4-ох англійців і 2-ох південних африканців. Між американськими поворотцями були 2 американські японці. Один поворотець, Сальваторе Конте з Брукліну, Н. Й. оповів докладно, як його тортурували за те, що він відважився після одної пропагандивної лекції у „вільній" дискусії висловити погляд, що, мовляв, нема нічого злого в тому, що Чіян Кай-шек перебуває з військом на Формозі. — Манджурія. „Довкола було багато китайців та декілька

За один лише день 120,000 німців прийшли по харчі

Берлін. — Не зважаючи на всі нові розпорядження комуністичної влади Східної Німеччини, щоб припинити паломництво німців з підсовєтської зони до західнього Берліну за „пачками Айзенгавера", приблизно 120,000 східних німців зголосились у першому дні другої частини програми харчової допомоги. Це був рекорд у дотеперішньому натовпі східних прохачів. Крім тієї величезної маси людей, що зголосились особисто, дві третини пачок видано неприявним східним німцям, які передали свої особисті виказки знайомим, що прибули зі Сходу за пачками. Серед заходів проти тих „бунтарів" комуністична східньо-німецька влада поширила заборону продавати залізничні квитки з глибини східньо-німецької підсовєтської зони до всіх місцевостей у промірі 50 миль від Берліну. Саме рахуючись з такими заборонами, організатори нового розподілу харчів погодились видавати пачки на предложені персональні виказки осіб з підсовєтської зони, хоч би вони особисто й не з'явились. Ця нова харчово-допомогова програма передбачає видачу пачок до 3-го жовтня.

Західні альянти пропонують вільний рух в цілій Німеччині

Бонн. — Три альянтські високі комісари в Західній Німеччині звернулися з аналогічними листами до високого совєтського комісара з пропозицією скасувати перепустки між західньою і східньою частинами Німеччини та дати німцям право вільного руху на всьому терені держави, за пред'явленням лише персональної виказки. Альянтські високі комісари звернули при цьому увагу, що між трьома західніми зонами давно нема вже ніяких перепусток і існує цілком вільна міжзональна комунікація. Привернення свободи у комунікаційному русі на терені всієї Німеччини мало б стати важливим кроком на шляху до повної уніфікації Німеччини, поділеної все ще формально на 4. а фактично на 2 смуги. Звертають при цьому увагу на нерівномірність підходу до західніх німців при їх відвідинах підсовєтської зони, яким совєтська влада ставить різні перешкоди, і до східніх німців, що їм західні альянти не роблять ніяких труднощів у приїзді. За час від 13 до 25 серпня ц. р. видано 123,248 перепусток східним німцям, що приїхали на захід, і тільки 52,791 західнім німцям на схід. Приблизно 6 тисяч східніх німців їде щодня на захід, а тільки 1,300 західніх німців на схід. Інша річ, що пануюча в підсовєтській зоні атмосфера й тоталітарно-поліційні комуністичні порядки не заохочують нікого до відвідин і їдуть тільки ті, які конче мусять.

ЗДА полегшують подорожування по країні совєтським представникам

Вашингтон. — Державний Департамент дозволив совєтським дипломатам і журналістам відвідувати купелеві і відпочинкові місцевості поблизу Вашингтону. Подібні ж полегші дозволено совєтським представникам в Англії і Франції, що є відповіддю на несподіваний дозвіл Кремлю закордонним представникам відвідувати в СССР деякі частини країни, куди раніше їм вступ був заборонений. Нові полегші стосуються лише совєтських представників в столиці, а не до Генеральних Консуль, який перебуває у Ню Йорку і для якого все ще діє заборона подорожувати далі ніж на 25 миль.

ЗДА й Англія проти дебати про Марокко в ОН

Об'єднані Нації, Н. Й. — Американський головний делегат до ОН, амбасадор Кебот Ладж заявив на засіданні Ради Безпеки, що ситуація в Марокко не становить ніякої загрози для світового миру і тому нема чого займатися нею в ОН. Він ствердив, що З'єднені Держави самим своїм існуванням доказать, що вони завжди були і є проти всяких колоніяльних систем і що вони є за збільшенням автономних прав в Марокко і всюди інде, проте дебата над Марокко в ОН не є доцільна. Тому він заповів, що голосуватиме проти внеску арабських країн, які оскаржують Францію у „терорі і самоволі", що проявилась скиненням марокканського султана Могаммеда Бен Юссуфа. Англійський делегат сер Джеб приєднався до американського становища, звернувши увагу, що кожного разу, коли Об'єднані Нації займались північно-африканськими справами, там негайно вибухали криваві заворушення. Тому він радив бути обережним із словами тут, які викликають жертви крови там. Становище Англії і ЗДА у цій справі звело нанівець надії арабських країн, бо вони, зможуть зібрати тепер щонайбільше 4—5 голосів на свій внесок, тоді як треба щонайменше 7 (на 11 членів), щоб поставити будь-яку справу на денний порядок нарад.

Чіян Кай-шек переводить бльокаду червоного Китаю

Тайпей, Формоза. — Націоналісти маршала Чіян Кай-шека посилили морську бльокаду берегів червоного Китаю, переловлюючи кораблі, які везуть туди товари. Чіян Кай-шек признався, що за останній місяць його малі воєнні кораблі затримали й привели до порту Формози 10,000-тонний вантажний італійський корабель „Марілю" і великий данський вантажний корабель „Гайнріх Єссен". Данці висловили протест. Китайські націоналісти виважають товари, призначені для комуністів, у своєму порті і звільняють забрані кораблі. За останніх 40 днів затримали ще 5 кораблів ,що плили до берегів Китаю. Вони хваляться, що одержали від американських обіцяні винищувачі, то бльокада 13-ти китайських портів скріпиться. Чіян Кайшек почав стосувати цю бльокаду негайно після того, як през. Айзенгавер заявив, що 7-ма американська фльота перестає охороняти води між Формозою і Китаєм.

В СВІТІ

● **Новий марокканський султан**, Сіді Могаммед бен Мулей Арафа, стрийко султана, що його французи вивезли на Корсику, з великою парадою поїхав до найстаршого міста в Марокко Фезу, де він має відбути молитви перед залами міста. Без такої церемонії він не міг би — за марокканською традицією — володіти.

● **Ген. Ван Фліт**, колишній командувач 8-ої армії в Кореї, що поїхав туди тепер з характері члена Американсько-Европейської Фундації, прибув на Формозу з відвідинами до Чіян Кай-шека. Відтіль він поїде до британської колонії Гонг Конгу на побережжі Китаю.

● **Французькі робітники**, які ще не зовсім заспокоїлися після останнього великого страйку у Франції, демонстрували в місточку Анжер. Прийшло до зудару з поліцією, яка обкидала демонстрантів слізними бомбами. Три поліцисти і багато демонстрантів ранені.

СВОБОДА — SVOBODA
український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УКРАЇНСЬКЕ ЗАПІЛЛЯ

Кожна боротьба й кожне змагання має дві головні ділянки: фронт і запілля. Фронт вирішує боротьбу, але запілля вирішує вдержання фронту. Воєнна історія давніх і новітніх часів дає багато прикладів на те, як війну програвали найкращі армії тільки через те, що не мали відповідно зорганізованого й відповідно забезпеченого запілля. Правду сказавши, на слабості запілля провалились у великій мірі збройні українські визвольні змагання й на цю слабість хронічно хворіє українська політика.

В теперішній стадії наших визвольних змагань, визнаючи факт, що головний фронт боротьби творить весь український нарід на своїй рідній землі, велика українська політична еміграція у вільному світі становить у деякій мірі це важливе запілля, яке може допомогти фронтові встоятись і перемогти, або яке може спричинитись до його захитання.

Якщо під кутом таких завдань і обов'язків розглядати теперішній стан і теперішню ролю української еміграції, то не можна позбутись деяких сумнівів щодо практичної сили й вартости того запілля в світлі його можливостей, з одного боку, а потреб фронту на Батьківщині з другого.

Завдання запілля самозрозуміле: забезпечити всю можливу моральну, політичну й матеріяльну допомогу фронтові, забезпечити йому його „спину" і не допустити, щоб туди встромив хто підступно ножа. Тим часом, як виглядає та допомога українського еміграційного запілля українському фронтові? Під матеріяльним оглядом — шкода говорити. Наша еміграція в Европі бідна, як церковна миш, і тому не можна мати до неї жадних претенсій. Навпаки, вона може мати претенсії до нас, що ми їй самій не можемо забезпечити бодай мінімальної допомоги. Тим часом наша спільнота в Америці спромагається кожного року на мізерних дещо більше ніж сто тисяч долярів Народного Фонду й морочить собі голову, як їх розділити, хоч ділити властиво немає що.

Не багато ліпше стоїть справа й з важливішою ще морально-політичною допомогою, на яку цілком певно ми могли б спромогтися, коли б того хотіли і вміли це зробити. Бо якою моральною допомогою для Рідного Краю може бути все ще існуюче розбиття української еміграції в її проводі та викликана цим у великій мірі байдужність еміграційної маси до української визвольної політики!

Маркантним прикладом слабости українського еміграційного запілля може послужити теперішня метушня в справі участи українських еміграційних груп в твореному Американським Комітетом спільному фронті боротьби проти большевизму. Вся постава тієї справи, від становища українських еміграційних груп до минулорічної поїздки делеґації УКК до Европи починаючи, а на теперішніх переговорах представників УНРади в Европі кінчаючи, виявляє направду загрозливу слабість того українського запілля. Воно в тій важливій справі, в яку вмішана не тільки тактика, але й принципи, не потрапило: 1) створити спільного внутрішнього фронту та виступити одностайно й однозгідно і 2) в пропаґандивній метушні навколо цього фронту виявило багато інших слабих місць, часто забуваючи, що воно є тільки запіллям, а не фронтом.

Еміґраційне запілля українського визвольного фронту має без сумніву великий потенціял та великі можливості. Досі ще ані цей потенціял не був вповні розгорнений, ані не всі можливості використані. Справа комплікується ще й тим, що всі вороги українського визволення, здаючи собі справу з ваги й можливостей того запілля, скеровують проти нього всілякі посередні й безпосередні атаки, докладають всіх явних і закритих зусиль, щоб його розбити й послабити, сподіваючись, що цим вони могли б вплинути й на вислід боротьби на фронті.

Згадка й приклад походу об'єднаних Українських Армій на Київ перед 34 роками дають багато практичних вказівок на те, як повинен виглядати фронт і запілля, щоб над Києвом знову і вже раз назавжди замаяв синьо-жовтий український прапор. Цією першою й основною передумовою кінцевої української перемоги є без сумніву сила та єдність українського фронту й єдність та сила українського запілля і їхні спільні та максимальні зусилля.

Українське військо в Києві

34 роки тому, 30 серпня 1919 року, частини Середньої Групи об'єднаних українських армій УНР і УГА, до якої входили 1-ий і 3-ій Корпуси УГА і Запоріжський Корпус, вступили після боїв з большевицькою армією до Києва. Того самого дня, після перестрілки з Денікінським військом, що в кілька годин потім ввійшло до Києва від сходу, українські частини відступили. Наведена вгорі дата залишилась в історії України подією, коли в останнє самостійна українська збройна сила, як виразник волі і змагань української держави, зайняла столицю України. Дата 30 серпня 1919 залишилась символічною власне як символ збройних змагань українців заволодіти назад столицею свого краю. І тільки з цього погляду можна розглядати її нині, з перспективи 34-ох років, що минули з того часу. І тільки, як отой величній символ треба пригадувати цю дату і святкувати її, включаючи її в плянове плекання культу української державницької традиції.

З самої події не залишилось нічого. Віє від неї особливим трагізмом. Військові історики будуть напевне ще не один раз проаналізовувати ту подію і сперечатись, чи правильний був стратегічний плян іти тоді взагалі на Київ, чи правильно було призначити для тієї стратегічної операції якраз ті, а не інші частини Дієвої Армії УНР і УГА з уваги на небезпеку вуличних боїв і потребу відповідного бойового досвіду, чи правильним — врешті — були прикази тодішнього командування тією військовою групою. На цю тему писалось вже чимало і буде напевне ще писатися, бо це дійсно рідкий випадок, щоб армія, вступивши в столицю свого краю, вже того самого дня відступила відтіль і — більше туди самостійно вже не вернулась. Українські війська були чимало разів у Києві впродовж років національної революції: так було 1 березня 1918 року і 7 травня 1920 року. Але за першим згаданим разом це відбулось у союзі з німцями і головно завдяки їх військовій допомозі, другий раз — на спілку з польською армією. В серпні 1919 ніхто Україні не помагав, українська армія не мала жадного союзника, зате відусіль була окружена ворожим кільцем — большевиків, поляків і білогвардійців — який вкінці, потім, таки її задушив. Проте тоді, 30-го серпня 1919 року, проломивши большевицький фронт, залишивши далеко позаду себе поляків, які тим часом окупували Західню Область Української Народньої Республіки, та не вступивши ще в бій з білими москалями, українці збройною рукою зайняли були Київ, маніфестуючи цим актом перед власною нацією і цілим світом таке своє „самовизначення", що його ніхто у світі не всилі заманіфестувати краще.

Очевидно, помилки були і ніколи не можна сказати, як колесо історії було б покотилося, коли б тоді, в минулому, зроблено інакше, як зроблено. І ніхто не всилі твердити нині напевне, чи тоді вдержалися б були українці в Києві, якщо команда українських військ видала б була інші прикази, як ті, що були видані. Роздумування на тему „щоби було, якби було" завжди дуже невдячні. І в цьому випадку вони належать до чисто теоретичних міркувань історично - військових аналітиків. Для українського загалу, для всієї української нації і тих її членів, що розпорошились по широкому світі з пієтизмом у серцях до визвольних змагань України, залишився лише в пам'яті один факт, обчімханий з усіх отих сумних рефлексій і критичних завваг: факт вмаршу українських вояків до Києва. Це не були „банди", як про них горлала тоді большевицька пропаганда, а це була реґулярна армія, зуніформована, одностайно озброєна, спаяна залізною дисципліною та об'єднана суцільним, високопатріотичним духом, що не знав ніяких поділів на будь-які табори за обласним походженням, релігією чи партією. Це була ідеальна сполука збройної і моральної сили, що імпонувала населенню на Правобережжі й заімпонувала счудованим киянам в дні 30 серпня 1919 року, коли на вулицях міста. появились маршуючі вояки в українських військових одностроях. Тим страшніше було пригнічення вже вечором того самого і наступного дня, коли цих вояків не стало і тільки кінські трупи валялись ще по вулицях міста.

Нема вже нині сумніву, що тодішня невдача у Києві була початком кінця української збройної сили взагалі. Хоч до самого кінця її існування не було в рядах ані Дієвої Армії УНР, ані в рядах УГА познак анархії, проте моральна сила українського війська заломилась з моментом відступу з Києва в дні його здобуття. У пізніших роках, за дальших важких переслідувань, що їх зазнала і все ще зазнає нація, моральна сила народу показалась незломною. Вона й існує по нинішній день. Вона відродилась із пригадок світлих моментів визвольної боротьби а не сумних, пригнітливих. І з дати 30 серпня 1919 року українська визвольницька традиція викинула факт відвороту військ із Києва та втрати Києва. Залишився лише сам радісний і підбадьорливий факт здобуття Києва. Залишився символ ,що вказує на Київ, як невмірущу столицю української держави в минулому і будучому. Залишився прецеденс: коли 30 серпня 1919 року українське військо здобуло Київ всупереч усім ворожим силам, то це може повторитися знову. І воно напевне повториться: бо такий залізний закон історії, який обов'язує так довго, як довго обов'язує правда, що мусить перемогти моральна сила народу, який вірить у свою справу та хоче викресати з себе й фізичну силу для переведення всупереч усім ворогам своє прагнення до волі.

30 серпня 1919 року напевне повториться в майбутньому і здійсниться у тривкій формі, бо тоді, в отой чудовий серпневий день вся національно-політично свідома Україна здобувала Київ. Це ж були об'єднані наддніпрянсько - галицькі вояки, що .маршували на нього й займали його. Це був спільний всім велетенський підйом духа, так само, як потім усі без різниці свого обласного походження, були до краю пригнічені. Київ був і залишився в мріях усіх українців, наддніпрянців і галичан, волиняків і поліщуків, лемків, гуцулів, слобожан і всіх по світі розпорошених українців єдиною столицею України, єдиною столицею колишньої і прийдешньої української держави. І ця соборність українського духа ,української політичної думки й українського збройного чину, що проявилась 30 серпня 1919 існує й існуватиме всупереч усім маленьким колючкам, що їх денеде сіють маленькі люди, і мусить довести цим збірним соборницьким зусиллям до відбудови тієї події в її не тільки символічній, але й реально - політичній вартості.

М. В. Дольницький

„Мек-Картизм"

Америка має свій „изм". Виріс він до поважної проблеми не тільки в самій Америці, але й закордоном. І так, як кожний „изм" — має він своїх завзятих оборонців і запеклих противників. Як і кожний „изм", американський „изм" породив цілі полиці поважної і сенсаційної політичної літератури, породжує день-у-день тисячі різних статтей „про" і „контра", розпалює уми його оборонців і противників, доводить до запеклої полеміки, гострих вибухів пристрастей, обвинувачень і прозивань.

У повені цієї літератури і журналістичної продукції — як це буває в таких випадках — приходить до затемнення справжніх цілей цього „изму" його правдивого значення чи безвартности, приходить до ще більшого замотання проблеми, а не її розв'язки.

Американський „изм" — це МекКартизм. Пішла ця назва від молодого сенатора з Висконсину, Дж. МекКарті, 44-літнього сина фармера-молочаря, що пробував щастя в годівлі курей, самонаукою добився становища адвоката і врешті — сенатора. В 1942 році Дж. МекКарті резиґнує із становища судді, йде до війська й відзначається хоробрістю. В Сенаті, незабаром після того, як став членом постійної підкомісії для розслідуваня підривних дій, а відтак її головою, сен. Мек Карті почав виводити на денне світло відомості, що зжахнули Америку і весь вільний світ. Він почав доказувати, що в найвищих урядових колах загніздилися комуністичні, протидержавні елементи, які загрожують елементарній безпеці держави.

Обвинувачення МекКарті, повні сенсаційного підходу і нерідко театральности, виявили, що він у багатьох випадках спирався на доказах. Проте, частина його обвинувачень мала галасливо-політичний характер. Деякі з них — неприємні для його республіканських співтоваришів і понизливі для демократів.

Чого хоче, властиво, цей молодий сенатор? — питалися в пресі і в громадянстві. Чого хоче МекКарті? — питалися закордоном. Хоче він слави, великих заголовків на перших стор. газет, підмурівки для дальшої політичної кар'єри, яка має завести його до Білого Дому — чи може він не здає собі справи з того, що робить?

І противники і вороги сенатора МекКарті, в запеклих дискусіях, загубилися. В цих дискусіях сам сенатор участи не бере. Він працює до пізньої ночі в своєму бюрі в Сенаті, прибігає на ніч до піднайменої кімнати, щоб наступного дня знову починати працю в Сенаті чи своїй підкомісії. Ані на хвальби, ані на атаки майже не реаґує, хібащо часом висловить думку, що комунізм знаменито організує атаки на нього.

Справа, що до неї взявся сенатор МекКарті — поважна і дуже скомплікована, як на американські відносини з широкими вольностями і свободою думки та вислову. Закордона преса бере жваву участь у дискусії над „МекКартизмом". Більшість часописів — як то звичайно буває в справах закордону — непоінформована як слід і порівнює молодого сенатора із Висконсину до найгірших інквізиторів середньовіччя, обвинувачуючи його в тому, що він підриває найблагородніші основи американської Конституції, наслідує методи Ґестапа і НКВД.

Сучасному поколінню тяжко буде дивитися на „МекКартизм" тверезими очима. Пересічному громадянинові просто неможливо слідкувати за діяльністю сенатора МекКарті, аналізувати її, відділювати бомбастику від поважного, справжнє від видуманого, полову від зерна. Тяжко прийти до висновку — робить він корисне діло чи ні?

Республіканські газети здебільша обережно відносяться до становища сен. МекКарті в різних справах головно тому, що правний дорадник його підкомісії закинув протестантським церковним деномінаціям, що вони дають захист комуністичним вертільникам. Тому, що він не міг цього доказати, мусів зректися свого становища. Одначе цей закид наставив протестантські релігійні кола проти Мек Карті, який є католиком. Коли провідник Демократичної партії, Адлей Е. Стівенсон, повернувся з подорожі довкруги світу, він заявив, що найбільше закидів проти Америки підносять ті групи, що не погоджуються з політикою сен. МекКарті, й утотожнюють його виступи з усією американською політикою.

Республіканський „Н. И. Геральд Трібюн", відповідаючи на ці закиди, приходять до такого висновку: Закиди проти МекКарті не забрали б такого розголосу, якщо б кожна вільна країна мала свого МекКарті. Тоді комуністичні аґітатори не зосереджували б свого вістря проти американського МекКарті і його робота не набрала б такого розголосу ,як це діється тепер.

Значить: республіканська газета того погляду, що то світовий комунізм робить американського сенатора ворогом ліберально - поступових напрямків, щоб спонукати американські „поступові" елементи обмежити свободу слова в ЗДА.

Коли відкинути усе неістотне, треба ствердити: сенатор МекКарті, може іноді в незручний спосіб, але все ж вчасно звернув увагу на небезпеку інфільтрації комунізму в американське життя і своїми розслідами вже сьогодні здемаскував або й унешкідливив безліч „лібералів", а то й просто комуністів. В той час, коли змаг між демократією і світовим комунізмом досягає свого вершка, його розсліди мають велике і корисне значення не тільки для Америки, але й для цілого світу. Не зважаючи на сенсаційність деяких виступів сенатора МекКарті, на сумнівної вартости методи деяких розслідів — він виконує велику роботу. Якщо Америку і найважливіші становища в державі, адміністрації та закордонній службі вдасться очистити від відкритих чи прихованих комуністів — користь буде велика. Жаліти треба, що дістається й невинним, що стверджено неоднократно але там, де дрова рубають, тріски летять. При всій стриманості і сумнівах, при всій обережності — не можна не ствердити — сенатор МекКарті взявся до справи, до якої треба було комусь в Америці взятися. Можливо, хтось інший виконував би його роботу краще і зручніше, але цей інший не знайшовся. Знайшовся МекКарті — в історії записаний буде „МекКартизм" — одна із найбільш контроверзійних акцій під знаменом американського Сенату.

Перегони в зброєнні

(Кореспонденція з Лондону)

Воднева бомба совєтського прем'єра Маленкова непомалу захитала самопевність західніх великодержав. Стільки писалося в світовій пресі і говорилося в парляментах і на вічах, мовляв, Москві треба ще багато років доганяти своїх конкурентів! Вільний світ повірив своїй власній пропаґанді, і ось — довелося визнати факти: Москва знає таємницю і атомової і водневої бомби . . .

Це відкриття зустріла публічна опінія Британії з деяким огірченням супроти З'єдинених Держав Америки. Адже ж таємниці виготовлення атомової та водневої бомби американський уряд тримав у себе й іншим великодержавам довелося витратити багато коштів, щоб самостійно дійти до тих самих досягнень. Однак, на ділі, вийшло ,що Москва скорше здобула таємниці, можливо навіть шляхом звичайної аґентури.

Само собою, праця німецьких учених фізиків і хеміків, що їх захопила совєтська адміністрація в окупованій частині Німеччини, виконала свою службу для технічних успіхів в ССР. Добре відомо, що таємницю виготовлення атомової бомби принесла в Америку з Німеччини проф. Лізе Майтнер за другої світової війни. Тільки недостача часу, місця і брак фінансових засобів не дали урядові Гітлера дійти до фабрикації атомових бомб протягом війни.

Сер Винстон Черчил скликав раду міністрів на 25 серпня. На раді, окрім інших справ, стоїть також забезпечення оборони держави перед атаками з повітря. В пресі з'явилися статті, які вказують на те, що Британія має високолетні аеропляни ,але не має літаків, придатних для оборони перед нападами чужих високолетних машин. Мов у відповідь на це, міністер постачання п. Сендис, зять прем'єра, подав до відома преси інформацію про нове досягнення англійської техніки: ракетову бомбу, що може летіти вище як 250,000 футів угору і може без помилки влучити в кожну ціль. Ця ракетова бомба в вишині сама шукає і нищить ворожі літаки, при чому від неї противник не може втекти. П. Сендіс зазначив перед своїм від'їздом до Австралії на маневри ракетної зброї, що ні один літак, керований пілотом ,не може надіятися ухилятися від ракетної нової зброї. Протилетунська ракета не тільки літає з великою швидкістю ,але може також міняти свій напрям, якщо ворожий бомбовий літак захоче змінити свій курс . . .

Ці та інші технічні винаходи по обох боках уявленого фронту становлять перед людством нашої планети нові небезпеки і нові завдання. Уряд Британії хоче здійснити плян свого прем'єра: скликати конференцію провідників великодержав, щоб вияснити ситуацію і договоритися про дальше співжиття. Очевидно, коли б дійшло до порозуміння між великодержавами, то мусіло б настати обмеження зброєння і міжнародна контроля технічних досягнень ,призначених для воєнних цілей. Минула тактика Москви показує, що володарі Крімлю іне думають піддати свою збройну промисловість міжнародній контролі. Вони певні, що час „працює" на них, що вони переженуть своїх противників технічно і також здобудуть нових прихильників у вільному світі, які будуть ширити впливи Москви в різних країнах.

Якщо б дійшло до успішної конференції провідників великодержав, і учасники погодилися б на якомусь можливому компромісі, то світ був би ділений на „сфери впливу", при чому території, якими тепер Москва володіє, лишилися б під комуністичною диктатурою і надалі. Коли ж до згоди не дійде, то це було б приводом до нечуваних у світовій історії переговів у зброєнні. Кожна держава мусіла б відавати на виготовлення нової зброї чимраз більшу частину народного доходу, чимраз більше коштів було б ужито на „холодну війну" і чимраз глибше зростало б недовір'я, підозріння і ненависть серед вільних народів до урядів країн, опанованих комуністичними диктаторами.

Ніхто не може передбачити, як довго триватиме така непевна рівновага. Однак поетична фантазія англійського письменика Оруелла досить раціонально представила відносини між великодержавами, які мають страшну атомову зброю, але бояться самі пустити її в рух. У своєму сатирично - утопійному романі „1984" Оруелл показує, як великодержави, озброєні атомовими бомбами, для заспокоєння бойових інстинктів населення, деколи викликають воєнні сутички в віддалених країнах, але не відважуються на світову війну, бо розуміють, що це привело б до загальної руїни як переможених так і побідників.

Традиційна політика Англії прямувала до „рівноваги сил" в Европі й в світі. Британія виступала проти кожної держави, що ту рівновагу хотіла порушити. Тепер усе залежить від того, чи цю вимірну рівновагу вдасться затримати. Коли не вдасться, то це може радикально вплинути на громадську опінію Британії і на політику її уряду. Живемо в добі, коли технічні винаходи можуть змінити політику великодержав і вирішити долю цілих континентів.

П. А.

Лев Ясінчук

ШКІЛЬНА ОСВІТА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(1)

У всіх народів на культурному розвитку заважувало введення християнської релігії. Так було й на Україні. Ще заки це сталося з наказу, християнство просякало на Україну різними дорогами, особливо з Візантії. Враз з новою вірою наростала потреба власних книг, що могли б незмінно передавати ширене вчення. Поставала потреба мати азбуку, себто значки на закріплення думки; треба було знання, щоб уміти вирізати, чи намалювати їх та відчитати. Ця штука приходила на Україну з Візантії в грецькій мові. Але швидко треба було мати можливості записувати в такій мові, що була б доступна ширшим кругам. І ось болгарський письменник з IX-го століття, Храбр, каже, що були на це значки — якісь „черти й карби", що з них можна було „читати й гадати"*).

В 988 р. завів князь Володимир Великий у своїй державі християнство масово. Від тоді зросло запотребування книг. Це вимагало відповідно підготованих людей, учених. Автім знання грамоти було потрібне й духовникам, і дякам, і деяким урядникам; і загалом знання письма входило принаймні у вищих верствах народу в моду, в потребу, просто для — „книжного почитанія". Для заспокоєння тієї потреби основував Володимир Великий школи. Набірав дітей з визначних родів і казав їх учити не дивлячись на матерей, що супроводжаючи дітей у школи плакали якби по померлих.

Дуже неповні відомості про цю школу не дають образу про неї. Але вона стала зразком для таких шкіл в інших осередках Києво-Української держави. В житії преподобного Теодозія Печерського оповідається, що він „привик до книжної науки" завдяки місцевому вчителю в Курську, де проживали його батьки. Автор житія св. Бориса, Володимирового сина, що то його вбив брат, князь Святополк (1015 р.) говорить, що цей то Борис „бяше і грамот научен".

Для освіти церковнослужителів були школи зразу при єпископських катедрах, але згодом, то й при більших церквах. Вчили в них перш усього читати й пізнавати святе письмо. В більших осередках вчили в школах ще писати й рахувати, а в ще вищих школах — грецької мови (на західньо-українських землях — латинської). Вершком науки була „літературна оглада" (в тодішньому розумінні), себто знання тайн візантійського реторства й стилю. Вчили самі духовники; зразу напевно болгари, що могли порозумітися з українськими дітьми. Згодом підовчилися свої, місцеві. З Володимирової школи в Києві вийшов і пізніший митрополит Іляріон, що визначався широкою освітою на візантійський лад і вславився як проповідник.

Церква була тим догідною на шкільний осередок, що вона мала потрібні до навчання книги, очевидно — церковні. Були це „Часослов", „Псалтир", „Апостол". Охочі науки вчилися навіть самі дальше читаючи літературу перекладену й оригінальну на релігійні теми. Цей спосіб освіти поширився на Україні, а відти й на Московщину й перетривав майже до революції 1917 р.

Школи були напевно й за Ярослава Мудрого, що ввів навіть шкільний примус на боярські діти. Сам він, як каже літопис, збірав письменників і гарнописців, що перекладали й переписували церковні книги для поважної книгозбірні при катедрі св. Софії в Києві. З літопису відомо, що цей Ярослав основував був школу в Новгороді для 300 хлопців.

Відомо, що й Володимир Мономах захвалював „книжноє почитаніє", отже за його володіння, як і за володіння пізніших його наслідників мусіли теж бути школи. Сувора дисципліна в тих школах не приманювала молоді. Тому й висліди її праці були скромні. Навіть не всі князі були грамотні. Якщо котрийсь з них знав кілька мов, як Всеволод Ярославич, чи як Володимир Василькович**), що прикладався до „книжного почитанія", то сучасники називали такого великим філософом, якого „не було передтим і після того не буде". Книги шанувано бо, як каже український книжник XIII-го ст.: „Солодкий медяний сок і цукор, але солодший від обох є книжний розум".

У часі існування Галицько-Володимирської держави, мусіли бути свої школи. Було боярство, а дуже оживлена державна політика вимагала зв'язків з іншими державами. Інші держави (Молдавія, Литва) уживали тодішньої української мови чи білоруської на княжому дворі та в церкві, в уряді й письмових грамотах.

Під давньою Польщею

У 12 ст. почала Візантія підупадати. Тоді слабшав і її вплив на Україну.

Україна мала свої власні клопоти, — княжі міжусобиці, половецькі, а опісля татарські напади доводять культурне життя до упадку. Культурні осередки пересуваються на захід — на Волинь, на Галичину. Тепер починає тут діяти культурний вплив західньої Европи. Але школи на Україні ще довго, до кінця 16 ст. затримують дух попередніх часів. Вчать церковнослужителі, особливо дяки (діскали, даскали, майстри, бакалярі, уставники — так називали дяків) на церковно-богослужебних книгах.

Місцем навчання був церковний майдан (літом), деколи в своїх „дяківках", що нерідко переходили на шкільні будинки, а то й у домах багатших селян, що закликали дяків до свого дому. Громада, чи якийсь український магнат нераз більше дбали про дяка, як про священика; давали йому „білу" хату, платили в натурі й грішми, призначуючи їх на сукно й на кожух. Метода навчання була пам'ятева. Діти мали засвоїти азбуку, різні комбінації букв, що пізніше звалося „букварем", а відтак переходили до читання церковних книг. Перехід від одної книги до другої був наче перехід з нижчої кляси до вищої. Також вчили каліграфічно писати кирилицею та співати по-церковному.

---

*) В „Житіях" св. Кирила й Методія говориться, що св. Кирило зустрінув у Корсуні чоловіка, що не тільки говорив „руською мовою", але й найшов євангеліє та псалтир писані „руськими письменами". На основі тієї вістки в „Житіях" увійшов у наші пізніші книжки переказ (записаний у книзі зв. „Крехівські Палеї"), що „руська грамота" з'явилася Богом дана в Корсуні русинові, що від нього перейняв її Константин-філософ (себто св. Кирило) та зложив і написав книги „руським голосом".

**) Володимир Василькович особливо прислужився для книжної справи на Україні. Він не тільки казав писати, переписувати й орнаментувати книги для церковної потреби, але писав та орнаментував їх теж власноручно.

ДМИТРО ДОНЦОВ

Д-р Дмитро Донцов, український публіцист і критик, кінчає в дні 29-го серпня 1953 70 років життя. Це така чільна індивідуальність, що лицює присвятити їй з цієї нагоди бодай кілька слів уваги.

Д-р Дмитро Донцов вийшов із рядів Революційної Української Партії (РУП) та Української Соціял-Демократичної Партії (УСДП), виступаючи на першому українському студентському з'їзді у Петербурзі з докладом про потребу розділу Церкви і держави. В пізніших роках перейшов поважну еволюцію на право. Хоч він і займав в громадському житті деякі чільні становища, про те назагал бокував від зорганізованих партійно-політичних чи інших громадських клітин та, займався передусім публіцистикою, впливаючи своїми статтями, докладами і книжками на публічну думку. В 1914-му році був першим головою Союзу Визволення України у Відні (політичної організації наддніпрянських еміґрантів), але швидко потім із СВУ виступив. За гетьманату Павла Скоропадського був директором Українського Телеграфічного Агенства (УТА) у Києві, що було тодішнім офіційним українським пресово-інформаційним бюром. Будучи одним із організаторів українських хліборобів-демократів з ідеологією українського монархізму (разом із В. Липинським, С. Шеметом і ін.), він проте дав себе переконати аргументам Українського Національного Союзу про потребу повстання проти гетьмана Павла Скоропадського. За часів Директорії був на чолі Пресового Бюра швайцарського посольства УНР. Від 1922 року до вибуху другої світової війни перебував у Львові, як редактор відновленого „Вістника". Належав до політичної організації „Заграва" (голова Самійло Підгірський, члени Остап Луцький, Дмитро Паліїв, Вол. Кузьмович і ін.), але виступив із неї після того, як вона включилась в „Українське Національно-Демократичне Об'єднання" (УНДО). Напередодні вибуху другої світової війни був арештований поляками і вивезений до концентраційного табору в Березі Картуській, з якої всім українцям вдалося урятуватись наслідком розвалу Польщі. Під час війни перебував в Румунії, звідки пощастило йому перед приходом большевиків виїхати до Парижу. Побувши короткий час в ЗДА на візиторську візу, переїхав до Канади, де й перебуває тепер, недужий, проте безупинно активний, як політичний письменник.

З оголошених окремими публікаціями писань Д. Донцова слід згадати ще з-перед першої світової війни „Модерне москвофільство", „Сучасне політичне положення нації і наші завдання" і ін. У 1921 р. у Відні вийшла його книжка „Підстави нашої політики", що залишилась найосновнішим теоретичним умотивуванням союзу України і Польщі. Після повороту до Львова видав книжку „Націоналізм", що мала величезний вплив на формування світогляду молоді, приналежної до ОУН. Під кінець другої світової війни у Празі вийшов „Дух нашої давнини" з підкреслюванням ваги культу традиції і її значення для нації. Вже в Канаді появилась, наче продовження тієї книжки, публікація „Правда прадідів великих". З літературно-критичних творів — „Поетка українського ресорджіменту" (про Лесю Українку), „Криза української літератури", „Поетка полум'яних меж" (про Олену Телігу) і ін. Зрештою, безліч статтей Д. Донцова розсіяні по журналах і часописах.

Постать Д. Донцова і його публіцистична діяльність була, і завжди ще є, гостро оспорювана: він має своїх пламенних звеличників і таких же фанатичних противників. У вогні неприпиненої ще полеміки стоїть головно його роля в тому періоді 30-х рр. нашого сторіччя, коли українське громадянство в Західній Україні було поділене на табори леґальної і підпільної боротьби. Дмитро Донцов став тоді справжнім „диктатором душ" великої більшости української молоді, захопленої націоналістичною ідеєю. Його противники закидають йому, що він, маючи вирішний вплив на практичний хід подій в громадсько - політичному житті, не приймав на себе безпосередньої відповідальности, стоючи осторонь того зорганізованого життя, нікуди формально не належучи. Очевидно, що все ще темою палкої полеміки є зміст його публікацій, так само „Підстав нашої політики", як і „Націоналізму".

Всеодно незаперечною правдою є, що Дмитро Донцов є одною із найчільніших постатей сучасного українського інтелектуального світу і займає одно з перших місць в історії української журналістики та історії української політичної думки. Все своє життя непохитно і незмінно боровся пером проти Росії в усіх її формах і видах. Окрема вартість його писань — це його палкий, інколи пламенний стиль, із пристрасним тоном, що декого відштовхує, декого захоплює, але є прикметний тому публіцистові. Як сказано, не вважаючи на пізній вік, Дмитро Донцов є ще письменницько активний. Оцінка його діяльности буде виднійша з перспективи часу, а покищо всі українці, його прихильники і противники, напевне лучаться в бажаннях Ювілятові довгого віку з нагоди його 70-річчя.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Австралії

„ВІЛЬНА ДУМКА" СТАЛА УКРАЇНСЬКО - АВСТРАЛІЙСЬКОЮ ГАЗЕТОЮ

Австралійський часопис „Єдність", подає таке:

„З заклику В-ва „Вільна Думка", поміщеного в ч. 16-17 (195-196), з 3. травня і в наступному числі, виходить, що „Вільна Думка" стала українсько - австралійською спілкою. В адміністрації В-ва затруднені австралійці і тому Володимир Шумський в імені дирекції В-ва закликає читачів „В. Д." писати листи до В-ва по-можливості англійською мовою. Цей факт (перетворення української газети в австралійсько-українську газету) є вимовніший, ніж на перший погляд могло б видаватися. Він ставить рубом питання матеріяльних можливостей та розвитку української газети в Австралії".

ЛЕТЮЧКА ПРО УКРАЇНУ

Товариство Сприяння УН Раді в Мелборні видало летючку: „What Do You Know About Ukraine?". Летючка видана зі засобів, що їх Діловий Комітет для підписки Позички Визволення України зібрав, з належних йому 10%.

Видано 5,000 примірників і розіслано до публічних бібліотек, редакцій часописів і журналів, визначним політикам, журналістам і ученим в Мелборні і поза ним. Також летючка служить, як засіб пропаганди України при різних українських імпрезах серед австралійців.

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ У ВІКТОРІЇ

Досі Мелборн мав одну школу при грек. кат. церкві, яка нещодавно відзначала рік свого існування.

Трохи пізніше було відкрито українські суботні школи в Бродмедовсні та в Нюпорті.

Успіхи молодої нюпортської школи, организованої з доручення Шкільної Ради, де викладає пані М. Деңко, великі.

Школа не має посднаних кляс, забезпечена підручниками, швидко зростає і якістю і кількістю учнів.

2 травня коло Мелборну, в Сант Албансі, відкрили нову українську суботню школу, яку організував батьківський комітет з допомою організаційного референта Шкільної Ради проф. Шегедина.

Зібралося понад тридцятеро дітей-школярів, що прийшли на відкриття.

НОВА ШКОЛА В АДЕЛЯЙДІ

На Роял Парк (передмістя Аделяйди), відкрито заходами Союзу Українок, при співучасті місцевих українців Українську Суботню Школу.

На першій лекції було 27 дітей.

Навчання провадить п-ні Хрущевська.

В майбутньому буде зорганізовано дві кляси.

Це вже третя Українська Школа на терені Аделяйди і передмість.

В Німеччині

СВЯТО КНЯГИНІ ОЛЬГИ В МОЗАХУ І ПАССАУ

Об'єднання Українських жінок у Мюнхені — Мозаху влаштувало 26 липня 53 р. традиційне свято своєї патронки, княгині св. Ольги. Святкові сходини української громади з пієтизмом відзначили свою пошану до тієї визначної жіночої постаті української історії. В програмі було вступне слово, реферат з історії і культури України, з нав'язанням дотичних подій до постаті княгині Ольги, також деклямації молоді. На закінчення артистка п. Наталія Дорошенко продеклямувала „Плач Ярославни" (в переспіві Т. Шевченка), чим піднесла свято понад пересічний рівень таборових імпрез.

Того самого дня — 26-го липня — відзначено день св. княгині Ольги в Пассау-Кольбрумі, поблизу кордону східньої зони Німеччини. На свято зійшлися майже всі українці, що тут мешкають. Вступне слово виголосила п. Л. Плотнік, голова місцевої філії ОУЖ. Потім п. Василь Федів зачитав реферат про світлий шлях життя і боротьби за княжу Україну княгині св. Ольги. Після реферату виступали з деклямацією віршів шкільні діти. Свято закінчилося загальним співом національного гимну.

„НА ШКІЛЬНІМ БАЗАРІ"

Вихваляючи щасливе та заможне життя під совєтами, московське радіо імени поневоленого Києва передав газетний репортаж: „На шкільнім базарі".

Але чим хоче здивувати московське радіо „українців, що перебувають поза межами рідної землі"?

Маленькій дівчинці, що вперше піде до школи, батьки, нарешті, мають змогу купити не тільки буквар та зошит, а навіть суконку та біленький фартушок.

Хто не перебував під совєтами, той не може збагнути радість батьків, рабів колгоспної жорстокої панщини, що не прийдеться їм їхати до міста і стояти з вечора в довжезній черзі, щоб купити своїй донечці суконку та ще й біленький фартушок. Таку подію, справді варто було передати світові через радіо.

Одну свою знайому, що приїхала була перед війною на літо то Полтави з-поза меж УССР, я запитав: „Що вам зразу впало в очі, коли ви прибули в наше місто?" — „Страшенна вбогість в одягі людей" — була її відповідь.

Щеб пак не вбогість!

Голодні, обшарпані селянки, повертаючись з базару додому, купують шкільні географічні мапи. Вони додумалися з цих мап, зроблених на благенькому полотні, шити собі бодай які сорочки.

Отам візьме якась молодиця мапу Азію, чи Африки, намочить в гарячій воді, поздирає папір та й пошиє собі сорочку.

Пробачте їй таку зневагу науки. Вона не винна, що на Україні Москва заборонила на сорочку прясти. Та воно й нема чого прясти. Бо коли б якась родина посіяла на своїх 0,14 га. присадибної землі, скажімо, коноплі, то мусіла б здати прядиво державі на потреби індустріялізації.

І. Овсяник.

В. Масник

ПО ДОРОЗІ НА КИЇВ

(Спогад у 34 роковини)

По переході УГА за річку Збруч відбулася реорганізація нашої IV бригади, яка, прикриваючи відворот, мала багато ранених і полонених. Технічний відділ, в якому я був, розв'язано, бо не було потреби його затримувати. Мене приділено до сотні скорострілів, де командантом був поручник Василь Пура. Командантом першої чоти був булавний ст. десятник Брик, II чоту мав булавний ст. десятник Білинський, III чоту перебрав я, IV мав ст. десятник Білан. Склад III чоти був такий: правий кріс — десятник Климків, лівий кріс — вістун Боднар, обидва дуже відважні. З стрільців пригадую собі ще кілька прізвищ, а саме: Бобка, Бойка, Вальчакевича Володимира, Куксу, Івана Жука, Уличного. Уличний мав прошиту кулею шапку попри саму голову під час наступу на Коростень, тепер він живе в Канаді.

Під час переходу за Збруч стрільцям обіцяно дати доволі часу на відпочинок. На жаль, червоні були аж надто близько і тому II Корпус УГА вислано негайно в бій. IV Золочівська бригада входила в склад II Корпусу. Наказ ми отримали від Начальної команди, де командантом був сл. п. ген. Тарнавський, іменований на той пост перед переходом за Збруч. Можливо, що II Корпус вислано на фронт з тої причини, що ген. Тарнавський, бувший командант II Корпусу, добре знав його бойову вартість.

Большевицький опір зламано, офензива на Схід пішла під кличем „дорога на Львів — через Київ". Наші частини відперли большевиків з-під Ярмолинців і пішли на Проскурів. Ні кількамісячні воєнні труди, ні лиха одіж та прохарчування не могли спинити стрільців. Вони занепадали фізично з перевтоми, босими ногами значили криваві сліди свого походу, але нестримний гін, дивна сила волі гнали їх туди, вперед, до Золотих Воріт столиці України. Малохто з нас був в Києві, тому то й сама згадка про Київ, надія побачити Софійський Собор, Печерську Лавру та ріку Дніпро витягали з стрільців останні сили. Та, на великий жаль, не сповнилися наші мрії.

У Проскурів ввійшли чвірками. На ринку полк. Візанц відбирав дефіляду, а цивільна оркестра, переважно з жидів, приграла нам до маршу. З Проскурова наш курінь пішов на першу лінію в напрямі міста Старокостянтинова. По короткім марші, зближаючись до залізниці, яку ми мали переходити, зачули постріли. Передня сторожа повідомила, що наш панцерний поїзд утікає до станції Проскурів, а переслідує його большевицький. Сотник Іванів дав наказ „в розстрільну!", і тому, що III чота скорострілів була в поготівлі, честь наступати на ворожий панцерник припала їй. Ми залягли розстрільню в збіжжя. Коли панцерні поїзди минули нас в напрямі на Проскурів, два стрільці — одного пам'ятаю: стрілець Павлишин з моїх сторін, — дістали наказ зірвати рейки ручними гранатами. Нам наказано наступати і не допустити направити ворогові рейки. Залога поїзду, побачивши, що не дасть ради з рейками, під сильним обстрілом, користаючи з кущів, втекла, залишивши машиніста і паляча, яких ми зараз відставили разом з поїздом до Проскурова.

Не встигли ще зібратися в маршову колону, коли почали розриватися над нами ворожі стрільна. Це стріляв другий панцерний поїзд „Комуніст", який приїхав першому на підмогу. На щастя, прибула до нас важка артилерія, і при її помочі нам пощастило зловити і той другий бронепоїзд. Артилерія пошкодила залізничу лінію в п'ятьох місцях, а скоростріли не допустили ворожу залогу направити її. Вночі втекла залога бронепоїзду, залишивши два трупи. Тут треба згадати, що крім куреня сотника Іванова, брав участь у боях курінь сотника Газдайка. Пізніше наші війська користувались цими бронепоїздами, давши назву одному „Галичина", а другому „Вільна Україна". Обох стрільців, які перші стримали бронепоїзд, відзначено медалями.

Наступаючи в напрямі Старокостянтинова, мали ми бій за селом Красилів. Розбивши ворога, пішли в напрямі Острополя, Любара та Полонного. В Полонному мали більший бій, навіть відступили, але зараз же пішли вперед на Житомир. У Житомирі бачили перший раз звірства червоних комісарів. ЧеКа містилася в будинку проти кадетської школи. Там наші вояки врятували три особи з пивниці, які були живцем замуровані.

З походом армії вперед відносини між нею і цивільним населенням ставали щораз кращі. Населення хвалило поведінку наших стрільців. В селах стрілець знаходив легко для себе мешкання і харч. Взагалі УГА населення поважало, за те, що вона не розлетілася, хоч наші села і міста забрав ворог, і не піддалася намовам численних агітаторів, а трималася здисциплінована.

З Житомиру рушили на Коростишів і Черняхів. З Черняхова, по одноденнім відпочинку, поїхали залізницею в напрямі Коростеня, що лежить у лісистому терені. Перший раз наступали ми на Коростень ранком, другий раз увечорі, одначе нічого не могли вдіяти, бо большевики мали тут кілька бронепоїздів. Під час вечірнього бою большевики підпалили передмістя і освітили терен, яким ми наступали. Це допомогло їм відбити наш наступ. Ми були змушені відступити. На другий день нас змінила X бригада, а ми відійшли до Троянова на відпочинок.

Ів. Керницький

ВЕСЕЛЬЧАК

(Гумореска).

В товаристві і смерть не страшна, каже пословиця. А ще коли в товаристві знайдеться один весельчак то і поготів. Тоді всім море по коліна.

Може то було зимою, а може й весною, злопам'ятного 44-го року. Застукав мене у Львові совєтський нічний „нальот". В хаті, де я спинився на ніч, зчинилася тривога. Господарі, довго не попасали, вхопили за підручні валізки і дременули до пивниці й мене потягаючи за собою.

Ну, в пивниці, чи то пак у „бомбосховищі", на такому долішньому Личакові, можете собі уявити, що робиться! Діти друться під небеса, бабці та тьоті панахиди правлять, а хто нервовий, той, просто, мліє, чи спазми дістає. А щодо атмосфери, то й нічого казати, ви — люди воєнні, самі переживали подібні явища... А тут ще той проклятий Ванька, якби наймився, понад головою літає і торохкоче, мов дихавична січкарня! Нерви, бісів, син, шарпає!

Ось в такому, можна сказати, драматичному моменті, впав нам, як ласка з неба, наш весельчак... По правді, то він не впав, тільки скотився по сходах: раптом відчинилися двері від вулиці, і чиясь рука, при активній співпраці чобота, штовхнула до середини джентлмена в скандинавському светері та кашкетці, званій „йо-йо". З'їхавши з розмахом до пивниці на задній плятформі, він елястично, мов м'ячик з ґуми, зірвався на рівні ноги, поправив рубці в штанях, випняв груди, і, віддавши приписаний салют долонею, — крикнув:

— Гайль Гітлер!

Саме в цій хвилині Ванька так низько перекотився над нашим будинком, що, здавалося, зачепить за комин, або потягне дах за собою. В пивниці піднявся отчайдушний вереск, плач, голосіння!...

— Ха, ха, ха! — безжурно засміявся весельчак. — Та прошу панства, нема чого боятися: це, покищо, літають ці паламарі, що світять, що пускають парасолі з лямпочками. А ті фраєри з куферками приїдуть пізніше.

Присів скраю на лавочці, коло об'ємистої добродійки, яка безперестанку читала Отченаші, тримаючи для забезпеки обома руками подушку над головою.

—Та най пані положать подушку під стіл, то не дістануть нагнітків, — порадив їй делікатно і додав:

— А до мене, уявіть собі, прифастриґувався Івасик і запхав мене до пивниці!

— „Ойче наш!... Здровась Маріє! „Який Івасик?... Що за Івасик? — шептала добдійка, дивлячись на нього непритомними очима.

— О, то особа з провінції, не знає нашого львівського балакання! "Івасиками" називаємо українських поліцистів, відрізняючи їх від німаків, яких кличемо „бомбовці", бо вони сильно спашені і, коли йдуть, то луплять копитами, як маґдебурзькі коні. Та я волію німака, як Івасика: німака скорше збляту́єш, а такий хлоп-калакунь боїться взяти хабара.

В пивниці зараз наступило відпруження. Нервові люди перестали мліти, матері зацицькували дітей, а мужчини стали ритися по кишенях за куривом за що, в той час, було доволі скрутно.

Весельчак схопився з лавки:

— „Лявенті", „Лявенті", „Махоркові"! — затягнув професійним тоном, а з його кишень виринули коробки цигарок різних сортів і розмірів — і німецькі, і губернаторські, і союзницькі... Зручно, як в'юн, протискався з своєю трафікою поміж стиснені в тісноті тулуби, голови, руки і ноги, справно розподіляв цигарки, а ще справніше хватав за гроші.

І не переставав молоти язиком:

— „Я свищу на такі бомби, що їх Ванька кидає! Він же не бомбить, тільки страшить, робить великий гармідер. О, як німець пускав куферки, то дай, Боже, здоров'я. Та коло пошти вирвало таку яму, що цілий Ратуш міг сховатися, разом з обома псами. Але знаєте, панство кохані, що ті карбованці мають правдиві американські парашути! А ви знаєте, що то за інтерес заіванити такий один парашут?... Я вам зараз даю за нього п'ять „ґуралів", то значить — дві тисячі п'ятьсот злотих, пояснив об'ємистій добродійці з провінції. — Та ж то цімис, чистий єдваб передвоєнного ґатунку! Ви знаєте, скільки з нього вишиєте дамської білизни?... А скільки ґартують самі шнурки?

— Але де знайдеться такий козак, щоб підіймав парашути, коли бомби летять на голову? — відозвався хтось з кутка.

Весельчак гордо постукав себе по скандинавському светері:

— Тут, перед вами стоїть такий козак! Два парашути сам витягнув з вогню, цими двома руками!

— Буйда на ресорах!

— Аби м'я смерть загризла!

В пивниці піднявся настрій на сто один. Втихли молитви і ляментації, а почалися сварки — знак, що люди верталися до нормального свого стану. Деякі нервові витягли термоси з кавою і „канапки", об'ємиста добродійка відважилась, нарешті, покласти подушку під сидження. Емеритований капітан піхоти з першого поверху обережно, притишеним голосом, звітував про найновіші комунікати лондонського радія, а якась пара під стіною таки явно-славно обіймалася.

Правда, часом ще дехто підскочив, як опарений, або злегенька йойкнув, коли в сусідстві затріщало, але раз піднесена мораль товариства вже не захиталася. Очевидно, наш весельчак був предметом загальної адорації. Всі вдивлялися в нього, ніби в Боже об'явлення, а дехто з задніх лавок протискався допереду і сідав близько нього, міркуючи, відай, що саме це місце найбезпечніше.

Тимчасом весельчак закінчив виклад про парашути, а почав сипати, як з рукава протинімецькі жарти — про Гітлера, Ґеббельса та інших фюрерів. По „віцах" прийшла черга на популярні тоді на львівському бруку мельодії в роді: „Мама має черевики з німецької шу-фабрики".

Та найкраща забава розгорілася тоді, як весельчак став робити різні штуки при допомозі білярдової кульки! Бо виявилось, між іншим, що він трохи маґік. Чого він не доказував тією кулькою, куди її не втикав, звідки не витягав, то вже, просто, і незручно згадувати. Словом — чародійна кулька мандрувала по цілій пивниці і завжди виринала звідтам, де ніхто й не думав її шукати. Раз, наприклад, виринула з декольте пані добродійки, потім з-під капелюха цивільного капітана, то, знову, з торбинки панни Касі, що мала нареченого при „банщуцах". Кажу вам — що було сміху, що реготу, просто — боки зривай, і ми, навіть, не зчулися, як пережили нічний налет і то один з найважчих у Львові!

Інша річ, що після налету, може хтось був трохи розчарований, бо, саме, під час тих містерій з кулькою, пропав пані добродійці золотий хрестик із шиї, пан капітан позбувся пам'ятного годинника, ще з часів Наполеона, а в панни Касі, кажуть, щезла калитка з грішми...

Але ж наліт всі щасливо пережили!

З'ЇЗД СУЖЕРО В ТОРОНТІ

В днях 5—6 вересня ц. р. в м. Торонто, Батерст стр. 404, відбудеться черговий З'їзд Союзу Українців Жертв Російсько-Комуністичного Терору (СУЖЕРО).

В програмі З'їзду, окрім офіційно-звітної частини (12 година субота 5 вересня), — велике громадське віче (в годині 7, субота 5 вересня). На вічу головним промовцем буде Василь І .Гришко (Ню Йорк) та виступлять громадсько-політичні діячі Канади й ЗДА.

Передбачається вручення жертводавцямм - фундаторам І. тому Білої Книги про чорні діла Кремля.

Делеґати і ґості будуть присутні на службі Божій і панахиді по жертвам російсько-комуністичного терору в усіх українських церквах м. Торонта (неділя 6 вересня). Делеґати, члени СУЖЕРО й гості візьмуть участь в демонстрації на Лейбор Дей з розповсюдженням листівок та продажем Білої Книги.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 3138. Звіт зрадника.

WITH A GRIM SMILE, TARZAN SAW THE GATE OPEN TO ADMIT LUPO UPON HIS GIVING THE SECRET SIGN OF THE LEOPARD C...

UPON BEING ADMITTED, LUPO DEMANDED TO SEE GOLTA IMMEDIATELY AND HE WAS LED BEFORE THE CHIEF BY A SPEAR-ARMED GUARD.

3138- "A HUNDRED UTENGAS," LUPO REPORTED TO GOLTA "WAIT NEARBY TO ATTACK YOUR VILLAGE. IF YOU SEND WARRIORS THEY CAN BE AMBUSHED AND KILLED." AN IN THE TREE ABOVE, A GRIM WATCHER BARED HIS TEETH IN A SILENT SNARL.

З похмурим сміхом Тарзан дивився, як брама відчинилася, щоб впустити Люпа після того, як він показав таємний знак леопардолюдей.

Після того, як його впустили, Люпо почав домагатись побачити Ґолту, і озброєний списом вартівник запровадив його перед ватажка.

Сотня ютенґів — звітував Люпо Ґолті — недалеко звідси чекає, щоб напасти на ваше село. Коли вишлете вояовників, їх можна буде взяти в засідку і повбивати. А вгорі на дереві похмурий спостерігач вискірив зуби і легко забурчав.